

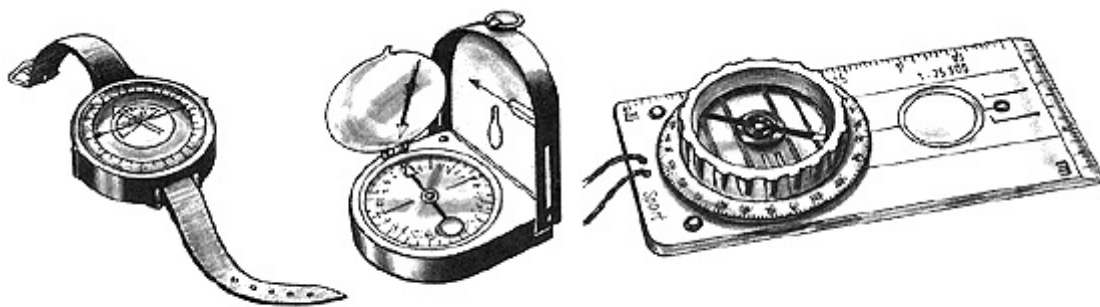
Busola a kompas

Už když jsme hovořili o zobrazení zemského povrchu, setkali jsme se s pojmem světové strany. Světové strany jsou nezbytné při orientaci. Už v prvních školních letech se učíme, že existují čtyři základní světové strany sever, jih, východ a západ. Při orientaci pomocí světových stran bereme jako základní směr osu sever – jih, která prochází zeměpisnými póly Země. Obrazu směrů světových stran říkáme větrná růžice.

U topografických map všeobecně platí (pokud není na mapě určeno jinak), že sever je vždy nahoře. K tomu, abychom zjistili, kde je sever ve skutečnosti, používáme **busolu nebo kompas**. Činnost těchto jednoduchých přístrojů je založena na magnetce, jejíž záporný pól (-) je přitahován severním (+) magnetickým pólem Země a kladný pól magnetky (+) je přitahován k magnetickému pólu jižnímu (-). Magnetka je v pouzdře usazena na středovém hrotu tak, aby se mohla volně otáčet a ukazovala nám osu sever – jih. Na dně pouzdra je narýsována po obvodu stupnice o 360° s vyznačením směrů světových stran. 0° odpovídá severu, 90° východu, 180° jihu, 270° západu a 360° opět 0° čili severu. Stupňové hodnoty je třeba odečítat na stupnici vždy ve směru hodinových ručiček. Pro správnou funkci magnetky však je třeba dbát na to, aby byla ve vodorovné poloze a nebyla ovlivňována blízkostí kovových předmětů. Stejně tak nemůžeme spolehlivě pracovat s busolou v bližší vzdálenosti než 100 metrů od vedení o vysokém napětí nebo za bouřky, kdy je magnetka vlivem elektřiny v ovzduší neklidná.

Dnes je na trhu možné zakoupit celou řadu typů busol a kompasů od těch nejjednodušších a po typy vybavené mnoha různými pomůckami (lupa, zaměřovací průzory, zrcátko, pomocná měřítka, krokovací kolečko aj.). Každý si tak může vybrat typ, se kterým se mu bude nejlépe pracovat. Snad by bylo ale dobré připomenout některé základní rozdíly, které se mohou objevit. Tak např. označení světových stran nemusí být vždy v češtině, ale např. v němčině (N - Nord = sever, S - Süd = jih, O - Ost = východ, W - West = západ). Také stupnice a jejich dělení mohou být u různých busol různé. Nejčastěji se používá dělení šedesátinné (tj. kruh je rozdělen na 360°) se základním dílkem o hodnotě 2° (např. busoly typu SPORT) – vždy je však třeba se přepočtem přesvědčit, zda tomu tak opravdu je.

kompas a busola

Kompas LK-34

Busola BÉZARD

Busola SPORT